

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/9126-1
Saksbehandler Nishi Asdal

Utvalg	Møtedato
Oppvekst- og kulturutvalget	10.09.2026
Bystyret	24.09.2026

Etablering av Arendal som friby

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Arendal bystyre vedtar å inngå en samarbeidsavtale med ICORN – International Cities of Refuge Network.

Vedlegg

[About - ICORN - International Cities of Refuge Network](#)

Sammendrag

Arendal kommune ønsker å bli medlem av ICORN (International Cities of Refuge Network) og bli friby for forfulgte kunstnere og andre ytrere. Som medlem blir kommunen del av et internasjonalt nettverk. Nettverket gir beskyttelse og oppfølging til personer som blir forfulgt på grunn av sitt kunstneriske, journalistiske eller litterære arbeid. Tiltaket følger opp målene i Kommunedelplan for kultur 2026–2035 Mylder.

Siden 2006 har over 80 byer i Europa, USA og Latin-Amerika blitt en del av ICORN-nettverket. Gjennom ordningen har mer enn 300 forfattere, journalister og kunstnere fått et trygt sted å bo og arbeide. Det har gitt dem mulighet til å fortsette arbeidet sitt i en ICORN-friby.

Mange norske kommuner er fribyer:

Stavanger, Bergen, Trondheim, Levanger, Harstad, Tromsø, Lillehammer, Oslo, Frogn (Drøbak), Midt-Telemark (Bø), Haugesund, Larvik, Horten, Asker, Nesodden, Fredrikstad, Bodø, Sandefjord, Tønsberg, Færder, Tokke, Sarpsborg, Porsgrunn, Alta, Kristiansand og Skien.

Det Arendal kommune ønsker å gjøre, har dermed mange andre kommuner erfaring med. Kristiansand har vært fribykommune i over 20 år og er blant kommunene med mest erfaring på området. Kommunen har gjennom disse årene bygd opp god kunnskap om ordningen.

Å etablere Arendal som friby vil gi kostnader til medlemskap i ICORN, bolig, livsopphold, oppfølging og administrasjon.

Deler av kostnadene kan dekkes av statlige tilskudd og andre støtteordninger bl.a. ordinære tilskudd for bosetting av flyktninger. Kommunen må likevel regne med en mindre egenandel. Denne skal dekkes ved å omdisponere midler innenfor kulturbudsjettet.

Staten (tidligere UD, nå NORAD) gir årlige tilskudd til norske fribyer. Tilskuddet skal bidra til å dekke utgifter til kunstnerens eller forfatterens opphold og arbeid. Ordningen administreres i samarbeid med Norsk PEN (medlemsbasert ytringsfrihetsorganisasjon som fremmer og forsvare fri ytring og forfulgte ytrere).

Kommunedirektøren vurderer at de økonomiske konsekvensene kan håndteres innenfor den planlagte organiseringen. Erfaringer fra andre kommuner viser at oppfølgingen kan skje i samarbeid med kulturinstitusjoner, frivillige organisasjoner og lokale kunst- og kulturmiljøer.

Et medlemskap kan styrke kunst- og kulturlivet i kommunen. Det kan også styrke det internasjonale samarbeidet og arbeidet med ytringsfrihet, menneskerettigheter og mangfold.

Bakgrunn (Fakta)

I Kommunedelplan for kultur 2026–2035 Mylder er det foreslått at Arendal kommune skal søke medlemskap i ICORN. Forslaget ligger under satsingsområdet «Bærekraftig vekst». Planen legger til grunn at kommunen skal arbeide for medlemskap og legge til rette for å ta imot sine første fribykunstnere.

Arendal kommune har et aktivt kulturliv og et etablert engasjement for internasjonalt samarbeid, ytringsfrihet, demokrati og menneskerettigheter. Tillit og demokrati er en hovedsatsing både i kommuneplanens samfunnsdel og i kulturplanen. Et medlemskap i ICORN er i tråd med disse målene. Det kan også styrke kommunens rolle som en åpen og inkluderende kulturkommune.

Kommunens egne institusjoner og tjenester vil være viktige i oppfølgingen av en fribyperson. Dette gjelder NAV, Bomuldsfabriken, Arendal bibliotek og Arendal voksenopplæring. KUBEN og MIMETA vil også være viktige samarbeidspartnere. Aktørene kan bidra med faglig støtte, nettverk og aktiviteter. De kan også hjelpe fribypersonen med å delta i arbeids- og kulturlivet.

Saksopplysninger

ICORN (International Cities of Refuge Network) er en internasjonal organisasjon som samordner et nettverk av fribyer. Nettverket gir midlertidig beskyttelse til forfattere, journalister, kunstnere og andre ytrere. Dette gjelder personer som opplever sensur, trusler, vold eller fengsling på grunn av arbeidet sitt.

Som friby forplikter kommunen seg til å legge til rette for et trygt opphold for en kunstner eller journalist. Oppholdet varer normalt i to år. Ordningen skal gi personen mulighet til å fortsette sitt kunstneriske eller journalistiske arbeid i trygge omgivelser. Personen skal også få tilgang til nettverk, faglig støtte og oppfølging.

Kommunen er vertskap og legger til rette for oppholdet. Det er ICORN som finner og anbefaler aktuelle kandidater. Kommunen velger derfor ikke selv hvem den skal ta imot.

Flere norske og europeiske kommuner er medlemmer av ICORN. Erfaringene med ordningen er gjennomgående positive.

Medlemskapet innebærer at kommunen betaler en årlig kontingent til ICORNs administrasjonssenter i Stavanger. Kontingenten for kommuner er 2 300 euro per år. Et medlemskap kan styrke Arendal kommunes arbeid med kulturutvikling, internasjonalt samarbeid, ytringsfrihet og menneskerettigheter. Kommunen blir samtidig del av et globalt solidaritetsnettverk for forfulgte kunstnere og ytrere.

Vurderinger

Å bli friby vil styrke Arendal som en åpen, inkluderende og kulturelt mangfoldig kommune. Arendal har en internasjonal profil og et aktivt kunst- og kulturliv. Fribyordningen vil støtte kommunens arbeid med mangfold, demokrati og ytringsfrihet.

En forfulgt forfatter eller kunstner kan tilføre nye perspektiver og erfaringer. Dette kan berike både kulturlivet og lokalsamfunnet. Et medlemskap i ICORN gir også tilgang til internasjonale nettverk. Det kan skape nye muligheter for samarbeid mellom lokale kunst- og kulturaktører og aktører i andre land.

Fribyordningen er et konkret uttrykk for solidaritet med mennesker som blir forfulgt på grunn av sine ytringer eller sitt kunstneriske arbeid. Kommunedirektøren vurderer ordningen som et viktig tiltak for å styrke kunst- og kulturlivet i Arendal. Den kan også bidra til et åpent, mangfoldig og inkluderende samfunn.

Ytringsfrihetskommisjonen har pekt på hvor viktig internasjonalt samarbeid er for ytringsfrihet og kulturelle rettigheter. Samtidig har Arendal blitt et mer internasjonalt lokalsamfunn. Dette skyldes både innvandring og økt internasjonalt samarbeid.

På denne bakgrunnen har MIMETA (ideell organisasjon med hovedkontor i Arendal) tatt initiativ til Art27Arendal ([ART27 – Arts for social inclusion](#)) en møteplass for kulturledere i Arendal. Målet er å styrke ytringsfriheten, kunstneriske rettigheter, demokratiet og det internasjonale samarbeidet gjennom kunst og kultur.

Kommuneplanens føringer

Fribyordningen er i tråd med kommuneplanens mål om bærekraftig vekst. Ordningen kan styrke mangfoldet, inkluderingen og det internasjonale engasjementet i Arendal. Den kan også bidra til et attraktivt kultur- og samfunnsliv.

En avtale med ICORN vil bidra til å nå flere av målene i Kommunedelplan for kultur 2026–2035 Mylder. Dette gjelder særlig satsingsområdet «Bærekraftig vekst».

Ordningen støtter målene i Mylder om et levende og mangfoldig kulturliv og mer internasjonalt samarbeid. Den kan også bidra til å utvikle møteplasser for dialog, refleksjon og deltakelse. Avtalen med ICORN vurderes derfor som et viktig virkemiddel. Den kan bidra til å nå planens mål om bærekraftig vekst i kulturlivet og et åpent og inkluderende samfunn.

Vurdering av klimakonsekvenser

Ingen negative konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

De direkte kostnadene ved å være friby er relativt lave. Kostnadene gjelder i hovedsak medlemskap i ICORN, koordinering og deltakelse på nettverkssamlinger.

- ICORN-medlemskap: om lag 30 000 kroner per år.
- Koordinatorressurs: om lag 20 prosent stilling. Ressursen dekkes innenfor den ordinære bemanningen.
- Bosetting finansieres gjennom de ordinære flyktning- og integreringsordningene. Kommunen mottar statlige tilskudd på samme måte som ved bosetting av andre flyktninger.

- Norsk PEN forvalter statens tilskudd til fribyordningen, og kommunen må søke om støtte. Tilskuddet skal bidra til at fribyforfatteren eller kunstneren kan arbeide og delta i samfunnet. Tidligere fikk ordningen støtte gjennom UD, men etter at ansvaret ble flyttet til Norad er det usikkert hvordan dette blir videreført.

Driftsmessige konsekvenser

Å etablere Arendal som friby vil føre til noe administrativt arbeid. Arbeidet gjelder medlemskapet i ICORN, oppfølging av fribykunstneren og nødvendig koordinering. Oppgavene vurderes som håndterbare. De kan i stor grad løses gjennom kommunens eksisterende tjenester og samarbeid med lokale kulturaktører. Ordningen ventes samtidig å gi positive virkninger for kunst- og kulturlivet og det internasjonale samarbeidet.

Konsekvenser for folkehelsen

Å etablere Arendal som friby vurderes å ha positive konsekvenser for folkehelsen. Ordningen kan bidra til mer inkludering, kulturelt mangfold og sosial deltakelse. Den kan også gi større forståelse for demokrati, ytringsfrihet og menneskerettigheter. Dette kan styrke fellesskapet og den sosiale bærekraften i lokalsamfunnet.

Vurderinger av barns beste

Å etablere Arendal som friby vurderes å være i tråd med hensynet til barns beste. Gjennom møteplasser, kulturaktiviteter og formidling kan ordningen gi økt forståelse for mangfold, inkludering, demokrati, ytringsfrihet og menneskerettigheter. Dette kan gi barn og unge mer kunnskap om ulike kulturer og livserfaringer. Det kan også fremme respekt, toleranse og deltakelse i samfunnet.

Alternative løsninger

Arendal står i utgangspunktet fritt til å velge å bli friby eller ikke. I Mylder, kommunedelplanen for kunst, kultur, friluft og idrett har står det under «Tiltak de første årene» på side 27: «Arendal kommune søker om å bli friby for forfulgte kunstnere, blir en del av fribynettverket ICORN og tar imot sine første fribykunstnere.» Det kan eventuelt vurderes gjennomført i 2027 eller 2028. Ved ikke å bli medlem i ICORN, vil kommunen ikke følge opp punktet i den nye kulturplanen, men kan også arbeide med internasjonale aspekter ved ytringsfrihet og menneskerettigheter på andre måter.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at Arendal kommune blir medlem av ICORN og etablerer seg som friby. Tiltaket følger opp målene i Kommunedelplan for kultur 2026–2035 Mylder. Det vil styrke kommunens arbeid med kultur, mangfold, ytringsfrihet og menneskerettigheter.

De økonomiske og driftsmessige konsekvensene vurderes som håndterbare. Gevinsten for kunst- og kulturlivet, det internasjonale samarbeidet og lokalsamfunnet vurderes som betydelig. Samlet vurderer kommunedirektøren ordningen som et positivt tiltak for Arendal kommune.